RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

advies 72.597/VR
van 20 januari 2023

over

een voorontwerp van wet ‘houdende instemming met het wetgevend samenwerkingsakkoord van XX XX 2022 tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie betreffende de wijziging van het Samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, betreffende de gezamenlijke gegevensverwerking door Sciensano en de door de bevoegde gefedereerde entiteiten of door de bevoegde agentschappen aangeduide contactcentra, gezondheidsinspecties en mobiele teams in het kader van een contactonderzoek bij personen die (vermoedelijk) met het coronavirus COVID-19 besmet zijn op basis van een gegevensbank bij Sciensano’

CONSEIL D’ÉTAT
section de législation

avis 72.597/VR
du 20 janvier 2023

sur

un avant-projet de loi ‘portant assentiment à l’accord de coopération législatif de XX XX 2022 entre l’État fédéral, la Communauté flamande, la Région wallonne, la Communauté germanophone et la Commission communautaire commune visant à la modification de l’Accord de coopération du 25 août 2020 entre l’État fédéral, la Communauté flamande, la Région wallonne, la Communauté germanophone et la Commission communautaire commune, concernant le traitement conjoint de données par Sciensano et les centres de contact désignés par les entités fédérées compétentes ou par les agences compétentes, par les services d’inspections d’hygiène et par les équipes mobiles dans le cadre d’un suivi des contacts auprès des personnes (présumées) infectées par le coronavirus COVID-19 se fondant sur une base de données auprès de Sciensano’

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

Op 24 november 2022 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Volksgezondheid verzocht binnen een termijn van dertig dagen, verlengd tot vijfenveertig dagen[*], een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet 'houdende instemming met het wetgevend samenwerkingsakkoord van XX XX 2022 tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie betreffende de wijziging van het Samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, betreffende de gezamenlijke gegevensverwerking door Sciensano en de door de bevoegde gefedereerde entiteiten of door de bevoegde agentschappen aangeduide contactcentra, gezondheidsinspecties en mobiele teams in het kader van een contactonderzoek bij personen die (vermoedelijk) met het coronavirus COVID-19 besmet zijn op basis van een gegevensbank bij Sciensano'.

Het voorontwerp is door de verenigde kamers onderzocht op 9 januari 2023. De verenigde kamers waren samengesteld uit Martine BAGUET, kamervoorzitter, voorzitter, Jeroen VAN NIEUWENHOVE, kamervoorzitter, Luc CAMBIER, Bernard BLERO, Koen MUYLLE en Inge VOS, staatsraden, Jan VELAERS en Sébastien VAN DROOGHENBROECK, assessoren, en Annemie GOOSSENS en Charles-Henri VAN HOVE, griffiers.

Het verslag is uitgebracht door Tim CORTHAUT, eerste auditeur, en Anne-Stéphanie RENSON, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Jeroen VAN NIEUWENHOVE, kamervoorzitter.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 20 januari 2023.

*

[*] Deze verlenging vloeit voort uit artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, waarin wordt bepaald dat de termijn van dertig dagen verlengd wordt tot vijfenveertig dagen in het geval waarin het advies gegeven wordt door de verenigde kamers met toepassing van artikel 85*bis*.

‡LW-DBBXJBJI-HCFJHVT‡

Le 24 novembre 2022, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre de la Santé publique à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, prorogé à quarante-cinq jours [*], sur un avant-projet de loi 'portant assentiment à l'accord de coopération législatif de XX XX 2022 entre l'État fédéral, la Communauté flamande, la Région wallonne, la Communauté germanophone et la Commission communautaire commune visant à la modification de l'Accord de coopération du 25 août 2020 entre l'État fédéral, la Communauté flamande, la Région wallonne, la Communauté germanophone et la Commission communautaire commune, concernant le traitement conjoint de données par Sciensano et les centres de contact désignés par les entités fédérées compétentes ou par les agences compétentes, par les services d'inspections d'hygiène et par les équipes mobiles dans le cadre d'un suivi des contacts auprès des personnes (présumées) infectées par le coronavirus COVID-19 se fondant sur une base de données auprès de Sciensano'.

L'avant-projet a été examiné par les chambres réunies le 9 janvier 2023. Les chambres réunies étaient composées de Martine BAGUET, président de chambre, président, Jeroen VAN NIEUWENHOVE, président de chambre, Luc CAMBIER, Bernard BLERO, Koen MUYLLE et Inge VOS, conseillers d'État, Jan VELAERS et Sébastien VAN DROOGHENBROECK, assesseurs, et Annemie GOOSSENS et Charles-Henri VAN HOVE, greffiers.

Le rapport a été présenté par Tim CORTHAUT, premier auditeur, et Anne-Stéphanie RENSON, auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Jeroen VAN NIEUWENHOVE, président de chambre.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 20 janvier 2023.

*

[*] Cette prorogation résulte de l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 2°, des lois 'sur le Conseil d'État', coordonnées le 12 janvier 1973, qui dispose que le délai de trente jours est prorogé à quarante-cinq jours dans le cas où l'avis est donné par les chambres réunies en application de l'article 85*bis*.

‡LW-DBBXJBJI-HCFJHVT‡

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond[1], alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt tot de instemming met het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van 18 november 2022 'betreffende de wijziging van het Samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie betreffende de gezamenlijke gegevensverwerking door Sciensano en de door de bevoegde gefedereerde entiteiten of door de bevoegde agentschappen aangeduide contactcentra, gezondheidsinspecties en mobiele teams in het kader van een contactonderzoek bij personen die (vermoedelijk) met het coronavirus COVID-19 besmet zijn op basis van een gegevensbank bij Sciensano'. De partijen bij het oorspronkelijke en het wijzigende samenwerkingsakkoord zijn de federale overheid, de Vlaamse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Met deze wijzigingen wordt beoogd tegemoet te komen aan arrest nr. 110/2022 van 22 september 2022 van het Grondwettelijk Hof.

Artikel 1 van het samenwerkingsakkoord van 18 november 2022 strekt tot de vervanging van artikel 2, § 4, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, teneinde Sciensano en de bevoegde gefedereerde entiteiten of de door de bevoegde gefedereerde entiteiten aangeduide agentschappen aan te wijzen als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken van Gegevensbank I en Sciensano als de verwerkingsverantwoordelijke van Gegevensbank II. Artikel 2 strekt tot de vervanging van artikel 15, § 1, derde zin, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, wat betreft de actualisering van de gegevens in Gegevensbank IV en de overdracht van die gegevens aan de gemeenschappen na de bekendmaking van het koninklijk besluit dat het einde van de COVID-19-pandemie afkondigt. Artikel 3 strekt tot de vervanging van artikel 16 van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, dat handelt over de samenwerking tussen de gezamenlijk aangewezen verwerkingsverantwoordelijken. Artikel 4 wijzigt artikel 17 van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, wat betreft de samenstelling en de werkingskosten van het samenwerkingsgerecht.

[1] Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder "rechtsgrond" de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

Het samenwerkingsakkoord van 18 november 2022 treedt in werking op de datum van bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad (artikel 5).

BEVOEGDHEID

3. De partijen bij het wijzigend samenwerkingsakkoord zijn dezelfde als die bij het te wijzigen samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020.

In de adviezen 67.717/VR, 67.719/VR, 67.725/VR, 67.726/VR en 67.735/VR van 15 juli 2020 over de voorontwerpen van teksten tot instemming met het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 zijn de volgende opmerkingen gemaakt over de bevoegdheid van de partijen bij dat samenwerkingsakkoord:

> "6. Zoals reeds is uiteengezet in de opmerkingen 3 en 4, werd in de adviezen 67.425/3-67.426/3-67.427/3 en 67.424/3 geconcludeerd tot het sluiten van een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de gemeenschappen voor de beoogde regelingen inzake de verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot de manuele en de digitale contactopsporing. Ook al is het samenwerkingsakkoord waarmee de instemming wordt beoogd, een grondige inhoudelijke herwerking van de twee wetsvoorstellen waarover die adviezen zijn uitgebracht, toch is de bevoegdheidsconclusie dezelfde, onder voorbehoud van wat volgt.
>
> 6.1. Bij het bijzonder decreet van 3 april 2014 en de decreten van 4 en 11 april 2014 'relatif[s] aux compétences de la Communauté française dont l'exercice est transféré à la Région wallonne et à la Commission communautaire française', hebben respectievelijk de Franse Gemeenschap, de Franse Gemeenschapscommissie en het Waalse Gewest overeenkomstig artikel 138 van de Grondwet in onderlinge overeenstemming beslist dat onder meer de bevoegdheid van de Franse Gemeenschap inzake het gezondheidsbeleid, bedoeld in artikel 5, § 1, I, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 'tot hervorming der instellingen' wordt uitgeoefend door het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie, waaronder ook de gemeenschapsbevoegdheid inzake zorginstellingen, met inbegrip van ziekenhuizen (met uitzondering van de universitaire ziekenhuizen) en inzake preventieve gezondheidszorg (onder meer met uitzondering 'des activités et services de médecine préventive destinés aux nourrissons, aux enfants, aux élèves et aux étudiants' en 'de ce qui relève des missions confiées à l'Office de la Naissance et de l'Enfance (ONE)').[2]
>
> In zoverre de regeling in het samenwerkingsakkoord ook verplichtingen inhoudt voor zorginstellingen, waaronder ziekenhuizen,[3] moeten naast de huidige partijen bij het samenwerkingsakkoord ook de Franse Gemeenschap en de Franse Gemeenschapscommissie als partijen bij het samenwerkingsakkoord worden betrokken.
>
> De Franse Gemeenschap heeft immers de uitoefening behouden van haar principiële bevoegdheid inzake het opleggen van verplichtingen aan universitaire ziekenhuizen in het Franse taalgebied en aan de universitaire ziekenhuizen in het tweetalige gebied

[2] *Voetnoot 16 van de geciteerde adviezen*: Artikel 3, 6°, van de voormelde decreten.

[3] *Voetnoot 17 van de geciteerde adviezen*: Zie de artikelen 2, § 1, en 6, § 3, tweede lid, van het samenwerkingsakkoord.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

Brussel-Hoofdstad die wegens hun organisatie beschouwd moeten worden uitsluitend te behoren tot de Franse Gemeenschap.[4]

De Franse Gemeenschapscommissie oefent, van haar kant, de principiële bevoegdheid uit inzake het opleggen van verplichtingen aan privéziekenhuizen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad die wegens hun organisatie beschouwd moeten worden uitsluitend te behoren tot de Franse Gemeenschap.[5]

De gemachtigden[6] verklaarden in dat verband het volgende:

> '[T]ijdens verschillende [interkabinettenwerkgroepen] heeft de Franse Gemeenschapscommissie zelf aangegeven dit deel van hun bevoegdheid door middel van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie te willen regelen. Hierdoor is de Franse Gemeenschapscommissie uiteindelijk geen partij meer bij het samenwerkingsakkoord, maar wordt zij vertegenwoordigd door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.'

Bevoegdheidsregels zijn dwingende rechtsregels van openbare orde die zich niet lenen tot mechanismen als afstand of vertegenwoordiging door onderlinge instemming tussen overheden. De conclusie is dan ook dat zowel de Franse Gemeenschap als de Franse Gemeenschapscommissie aangezocht moeten worden als partij bij het samenwerkingsakkoord. Indien dit leidt tot inhoudelijke aanpassingen van de regeling in het samenwerkingsakkoord, zullen de voorontwerpen van instemmingsteksten met het aangepaste samenwerkingsakkoord opnieuw om advies aan de Raad van State moeten worden voorgelegd."

De wijzigingen die bij het voorliggende samenwerkingsakkoord worden aangebracht, leiden niet tot een andere conclusie dan die van de voornoemde adviezen met betrekking tot de bevoegdheid van de betrokken partijen, namelijk dat zowel de Franse Gemeenschap als de Franse Gemeenschapscommissie moeten worden aangezocht als partij bij de samenwerkingsakkoorden van 25 augustus 2020 en van 18 november 2022.

VORMVEREISTEN

4. Het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit over het wijzigende samenwerkingsakkoord werd gevraagd blijkens de aan de Raad van State voorgelegde stukken, maar is nog niet gegeven.

[4] *Voetnoot 18 van de geciteerde adviezen*: Zie artikel 128, § 2, van de Grondwet, alsook artikel 3, 6°, van de voormelde decreten.

[5] *Voetnoot 19 van de geciteerde adviezen*: Zie artikel 128, § 2, van de Grondwet, alsook artikel 3, 6°, van de voormelde decreten.

[6] *Voetnoot 20 van de geciteerde adviezen*: Hiermee (en bij de volgende vermeldingen ervan) worden de gemachtigden bedoeld die zijn aangewezen in de adviesaanvraag over het voorontwerp van instemmingswet, dat heeft geleid tot advies 67.719/VR.

‡LW-DBBXJBJI-HCFJHVT‡

5. Indien het vervullen van het voormelde vormvereiste nog aanleiding zou geven tot wijzigingen van de tekst die aan de Raad van State voorgelegd is,[7] moeten de gewijzigde of toegevoegde bepalingen aan de afdeling Wetgeving worden voorgelegd overeenkomstig hetgeen in artikel 3, § 1, eerste lid, van de wetten op de Raad van State voorgeschreven wordt.

ONDERZOEK VAN HET SAMENWERKINGSAKKOORD

Artikel 2

6.1. Artikel 2 van het voorliggende samenwerkingsakkoord strekt ertoe gevolg te geven aan arrest nr. 110/2022 van 22 september 2022 van het Grondwettelijk Hof wat betreft de maximumtermijn voor het bewaren van de in Gegevensbank IV opgeslagen persoonsgegevens. Uit arrest nr. 110/2022 blijkt het volgende:

> "B.18.1. Overeenkomstig het beginsel van opslagbeperking van de gegevens moeten persoonsgegevens worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen niet langer te identificeren dan voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt noodzakelijk is (artikel 5, lid 1, punt e), van de AVG).
>
> B.18.2. Volgens artikel 15, § 1, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 worden de in Gegevensbank I vervatte gegevens uiterlijk 60 dagen na het opslaan ervan gewist. Dezelfde bepaling voorziet erin dat de in Gegevensbank III opgeslagen gegevens dagelijks worden gewist.
>
> Artikel 15, § 3, bepaalt dat Gegevensbanken I en III door de verwerkingsverantwoordelijke worden 'gedesactiveerd en opgeheven of gewist' ten laatste vijf dagen na de dag van publicatie van het koninklijk besluit dat het einde van de toestand van de COVID-19-epidemie afkondigt.
>
> B.19.1. Wat betreft de maximale bewaringstermijn van de gepseudonimiseerde persoonsgegevens die zijn opgeslagen in Gegevensbank II, voorzag artikel 15, § 2, van het ontwerp van samenwerkingsakkoord erin dat die gegevens zouden worden gewist 'conform hetgeen bepaald in de wet van 10 april 2014 houdende diverse bepalingen inzake gezondheid en de in uitvoering daarvan afgesloten samenwerkingsovereenkomst tussen RIZIV en Sciensano'.
>
> Ingevolge het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit nr. 64/2020 van 20 juli 2020 (Parl. St., Kamer, 2019-2020, DOC 55-1490/002, p. 23) voorziet artikel 15, § 2, van het uiteindelijk aangenomen samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 erin dat die gegevens worden gewist 'conform de algemeen aanvaarde termijn voor het bewaren van gegevens betreffende de gezondheid en in het kader van wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot gezondheidsgegevens, met name dertig jaar'.
>
> B.19.2. Wanneer de verzoekende partijen, in het tiende onderdeel van het enige middel, aanklagen dat artikel 15, § 2, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 de bewaringstermijn van de in Gegevensbank II opgeslagen gepseudonimiseerde gegevens niet met de vereiste duidelijkheid preciseert, verwijzen zij naar het ontwerp van samenwerkingsakkoord en niet naar het samenwerkingsakkoord zelf. Aangezien het op een verkeerde premisse is gebaseerd, is het tiende onderdeel van het enige middel niet gegrond.

[7] Namelijk andere wijzigingen dan de wijzigingen waarvan in dit advies sprake is of wijzigingen die ertoe zouden strekken gevolg te geven aan in dit advies gemaakte opmerkingen.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

B.20.1. Volgens artikel 15, § 1 en § 3, tweede zin, van het samenwerkingsakkoord worden de in Gegevensbank IV opgeslagen persoonsgegevens overgedragen aan de inzake het opsporen van besmettelijke infectieziekten bevoegde gefedereerde entiteiten binnen de vijf dagen na de dag van publicatie van het koninklijk besluit dat het einde van de toestand van de COVID-19-epidemie afkondigt.

Er wordt geen maximale bewaringstermijn vastgesteld voor de persoonsgegevens die in Gegevensbank IV zijn opgeslagen.

B.20.2. Artikel 15, § 1, van het ontwerp van samenwerkingsakkoord bepaalde:

> '(…) De persoonsgegevens uit de Gegevensbank IV worden ofwel om de 10 jaar geüpdatet ofwel gewist (…).'

In haar advies nr. 67.719/VR van 15 juli 2020 over het voorontwerp van wet dat de bestreden wet van 9 oktober 2020 is geworden, had de afdeling wetgeving van de Raad van State in verband met die bepaling aangegeven dat de ontstentenis van een maximumtermijn voor het bewaren van de in Gegevensbank IV vervatte persoonsgegevens niet in overeenstemming was met de AVG:

> 'In (…) artikel 15, § 1, eerste lid, van het samenwerkingsakkoord [wordt] bepaald dat de persoonsgegevens uit de Gegevensbank IV ofwel om de tien jaar geüpdatet ofwel gewist worden. Op een vraag in dat verband hebben de gemachtigden het volgende geantwoord:
>
> > 'Na een termijn van 10 jaar worden de gegevens ofwel gewist, ofwel nagekeken op hun accuraatheid en indien nodig geüpdatet. Indien in geval van niet-accurate gegevens updaten onmogelijk is of niet opportuun, zullen de gegevens gewist worden. Zolang ze niet gewist zijn, zijn ze accuraat en zijn dit de gegevens van de contactpersonen van de collectiviteiten. In geval van uitbraken van andere infectieziekten, zal dit immers zeer nuttig zijn.'
>
> Dat aldus voor die persoonsgegevens niet wordt voorzien in een maximale bewaringstermijn, is evenwel niet conform artikel 5, lid 1, e), van de AVG, naar luid waarvan ' persoonsgegevens (…) bewaard [moeten worden] in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen niet langer te identificeren dan [noodzakelijk is] voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt.'

39.2. Op de vraag wat de redenen zijn voor de uitzondering die volgens paragraaf 1, tweede lid, gemaakt wordt, wat de Gegevensbanken IV en V betreft, hebben de gemachtigden het volgende geantwoord:

> 'Het komt opportuun voor om deze Gegevensbank [IV] te [laten] voortbestaan na de COVID19 crisis. Immers, deze Gegevensbank zal ook haar nut in de toekomst bewijzen. Daarenboven bevat het merendeel van deze gegevens geen persoonsgegevens, maar gegevens over de collectiviteiten zelf.'

Het dispositief moet aldus worden herzien dat het beantwoordt aan het beginsel dat het aan de wetgever staat om de bewaringstermijnen voor de persoonsgegevens vast te stellen' (*Parl. St.*, Kamer, 2019-2020, DOC 55-1490/001, pp. 55-56).

B.20.3. In de algemene toelichting bij het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 wordt vermeld:

> 'De persoonsgegevens uit Gegevensbank III worden dagelijks gewist en de persoonsgegevens in Gegevensbank IV voortdurend geüpdatet, ofwel gewist. In geval dat niet-accurate gegevens updaten onmogelijk is of niet opportuun, zullen de gegevens gewist worden. Zolang ze niet gewist zijn, zijn ze accuraat en zijn dit de gegevens van de contactpersonen van de collectiviteiten die worden bewaard. De

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

> persoonsgegevens uit Gegevensbank IV worden ten laatste vijf dagen na de dag van publicatie van het koninklijk besluit dat het einde van de toestand van de coronavirus COVID-19-epidemie afkondigt, overgedragen aan de bevoegde gefedereerde entiteiten voor de uitoefening van hun bevoegdheid inzake het opsporen van besmettelijke infectieziekten in het kader van de materiële bevoegdheden inzake preventieve gezondheidszorg. Immers, in geval van uitbraken van andere infectieziekten, zal het bewaren van de accurate persoonsgegevens in Gegevensbank IV zeer nuttig zijn. Daarenboven bevat Gegevensbank IV slechts voor een beperkt deel persoonsgegevens' (Parl. St., Kamer, 2019-2020, DOC 55-1490/001, p. 105).
>
> B.20.4. Gegevensbank IV bevat verschillende categorieën van persoonsgegevens met betrekking tot de personen van categorie V en VI. Die gegevens worden opgesomd in het voormelde artikel 8 van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020.
>
> Door niet in de maximumtermijn voor het bewaren van die persoonsgegevens te voorzien, zijn de artikelen 2, § 3, en 15, § 1 e[n] § 3, tweede zin, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, zoals zij bij de bestreden akten werden goedgekeurd, niet bestaanbaar met de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 5, lid 1, punt e), van de AVG."

6.2. Teneinde gevolg te geven aan dat arrest bepaalt artikel 15, § 1, derde zin, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, zoals vervangen bij artikel 2 van het voorliggende samenwerkingsakkoord, het volgende:

> "De persoonsgegevens uit de Gegevensbank IV worden continu geactualiseerd, en minstens om het jaar en worden, nadat ze niet langer actueel of relevant zijn, binnen de 60 dagen (…) gewist. De persoonsgegevens uit Gegevensbank IV worden na de publicatie van het koninklijk besluit dat het einde van de toestand van het coronavirus COVID-19 epidemie [lees: het einde van de toestand van COVID-19-epidemie] afkondigt, overgedragen aan de bevoegde gefedereerde entiteiten voor de uitoefening van hun bevoegdheid inzake het opsporen van besmettelijke infectieziekten in het kader van de materiële bevoegdheden inzake preventieve gezondheidszorg overeenkomstig §3 van dit artikel. Na overdracht zullen dezelfde bewaartermijnen gelden."

Het beginsel dat gehanteerd wordt is dus dat de persoonsgegevens ofwel worden geactualiseerd, ofwel worden gewist indien ze niet langer relevant zijn. Datzelfde beginsel geldt ook voor de gefedereerde entiteiten in geval van overdracht van de gegevens na de COVID-19-epidemie.

Aldus parafraseert het voornoemde artikel 15, § 1, derde zin, in feite louter artikel 5, lid 1, e), van de AVG,[8] waarin wordt voorgeschreven dat "[p]ersoonsgegevens moeten (…) worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen niet langer te identificeren dan voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt noodzakelijk is".

[8] Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 'betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)'.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

6.3. Overeenkomstig artikel 8 van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 bevat Gegevensbank IV de volgende persoonsgegevens:

> "De Gegevensbank IV bevat de volgende categorieën van persoonsgegevens van de Personen Categorie V en VI voor de doeleinden zoals bepaald in artikel 3, § 1, 2°, B:
>
> 1° identificatienummer uit authentieke bron, met name het Rijksregister of de Kruispuntbank van de sociale zekerheid, en intern identificatienummer;
>
> 2° naam, type, adres, nummer zoals weergegeven in de Kruispuntbank der Ondernemingen, van de collectiviteit waarvan de persoon deel uitmaakt of in contact mee is gekomen;
>
> 3° contactinformatie van referentiearts en/of verantwoordelijke van de collectiviteit, met inbegrip van naam, voornaam en telefoonnummer."

Overeenkomstig die bepaling wordt met de verwerking van die persoonsgegevens dus het doeleinde nagestreefd dat genoemd wordt in artikel 3, § 1, 2°, B, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, namelijk:

> "de terbeschikkingstelling door de Gegevensbank I aan het bevoegde contactcentrum van de in artikel 7, § 4, bepaalde categorieën van persoonsgegevens, middels uitwisseling aan de Gegevensbank III, voor het contacteren van de Personen Categorieën VI, via elk[e] mogelijke manier van communicatie, waaronder telefonisch, per e-mail of via bezoek aan de collectiviteit, om hen te informeren over de (vermoedelijke) besmetting van (i) de Personen Categorie II voor zover de coronavirus COVID-19-test uitwijst dat ze geïnfecteerd waren, en (ii) Personen Categorie III".

Artikel 2, § 3, 2°, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 bevestigt in dat verband dat Gegevensbank IV "uitsluitend voor de in artikel 3 bepaalde verwerkingsdoeleinden" wordt opgericht.

Het doeleinde dat met de gegevensverwerking in Gegevensbank IV wordt nagestreefd, is dus beperkt tot het contacteren van bepaalde categorieën van personen om hen te informeren over de (vermoedelijke) besmetting met het COVID-19-coronavirus.

6.4. Gelet op dat doeleinde is het de afdeling Wetgeving niet duidelijk waarom het bewaren van dergelijke persoonsgegevens nog relevant zou zijn na de COVID-19-epidemie. Naar aanleiding van een vraag in dat verband hebben de gemachtigden het volgende geantwoord:

> "Het is dus niet zo dat de gegevens uit Gegevensbank IV worden aangewend om 'contactopsporing te vergemakkelijken', maar wel om de collectiviteiten te informeren over (vermoedelijke) besmettingen, met als concreet doel om verdere besmettingen te voorkomen. (…) [Het is belangrijk dat Gegevensbank IV blijft bestaan] om nieuwe broeihaarden van besmettingen te voorkomen, ook na de COVID-19-epidemie, gelet op het feit dat uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat de meeste broeihaarden van besmetting in de collectiviteiten ontstaan, overigens meestal plekken waar de meest kwetsbare personen verblijven of een dagbesteding hebben. Ook ingeval van het uitbreken van nieuwe/andere infectieziekten is het nuttig om over de contactgegevens van de collectiviteiten te beschikken."

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

De gemachtigden hebben voorts nog het volgende gesteld:

"Gegevensbank IV dient – zoals vermeld in de oorspronkelijke tekst van het Samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 – voor de volgende zaken:

Uitbraken van het coronavirus COVID-19 en clusters te identificeren en op te sporen;[9]

Voor preventieve gezondheidszorg: opsporen van besmettelijke infectieziekten.

Het ontwerpartikel 15, § 1, derde zin luidt daaromtrent als volgt: '*De persoonsgegevens uit Gegevensbank IV worden na de publicatie van het koninklijk besluit dat het einde van de toestand van het coronavirus COVID-19 epidemie [lees: het einde van de toestand van COVID-19-epidemie] afkondigt, overgedragen aan de bevoegde gefedereerde entiteiten voor de uitoefening van hun bevoegdheid inzake het opsporen van besmettelijke infectieziekten in het kader van de materiële bevoegdheden inzake preventieve gezondheidszorg overeenkomstig § 3 van dit artikel.'* (eigen aanduiding)

Gelet op het feit dat het doeleinde van de verwerking van de gegevens opgenomen in Gegevensbank IV in voormelde artikelen is opgenomen, is het wenselijk noch nodig om artikel 3 van het oorspronkelijk Samenwerkingsakkoord te wijzigen."

6.5. De redenering van de gemachtigden kan evenwel niet worden gevolgd.

Overeenkomstig artikel 2, § 3, 2°, en artikel 8 van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 is Gegevensbank IV immers louter voor het in artikel 3, § 1, 2°, B, van dat samenwerkingsakkoord omschreven doeleinde opgericht. Overeenkomstig datzelfde artikel 2, § 3, 2°, stelt artikel 15 van dat samenwerkingsakkoord enkel de "duur van de bewaring" vast, en niet de verwerkingsdoeleinden (deze worden namelijk in artikel 3 van dat samenwerkingsakkoord bepaald). Gesteld dat de verwerking van persoonsgegevens uit Gegevensbank IV na afloop van de COVID-19-epidemie nog relevant zou blijken, zou dat doeleinde voldoende nauwkeurig moeten worden omschreven in artikel 3 van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020.

Bijgevolg moet het voorliggende samenwerkingsakkoord worden herzien zodat enerzijds artikel 3 van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 een nauwkeurige en volledige omschrijving bevat van de doeleinden van Gegevensbank IV, en zodat anderzijds in artikel 15 van dat samenwerkingsakkoord een maximale bewaartermijn van de persoonsgegevens van die gegevensbank wordt vastgesteld die in overeenstemming is met de nagestreefde doeleinden, teneinde in overeenstemming te zijn met arrest nr. 110/2022 van het Grondwettelijk Hof. Die maximale bewaartermijn moet weliswaar niet noodzakelijk in een cijfermatige vorm worden vastgelegd, maar hij moet wel ondubbelzinnig bepaalbaar zijn aan de hand van criteria die in het samenwerkingsakkoord worden vastgelegd,[10] zodat voldaan is aan het vereiste dat de betrokken persoonsgegevens worden bewaard "in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen niet langer te identificeren dan voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt noodzakelijk is", vervat in artikel 5, lid 1, e), van de AVG. Die verordeningsbepaling sluit overigens niet uit dat persoonsgegevens voor langere periode worden opgeslagen "voor zover de persoonsgegevens louter met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden worden verwerkt", maar dan moeten "de bij deze

[9] Voetnoot in het citaat van de gemachtigde: Art. 1, § 2, d) SWA 25/08/2020.

[10] Zie ook artikel 13, lid 2, a), van de AVG.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVTI‡

verordening vereiste passende technische en organisatorische maatregelen worden getroffen om de rechten en vrijheden van de betrokkene te beschermen", wat onder meer impliceert dat "[w]anneer die doeleinden kunnen worden verwezenlijkt door verdere verwerking die de identificatie van betrokkenen niet of niet langer toelaat", zij aldus moeten worden verwezenlijkt.[11] Het volstaat met andere woorden niet dat de (eventueel geactualiseerde) persoonsgegevens nog steeds actueel en relevant zijn, zoals nu wordt bepaald in artikel 15, § 1, derde zin, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, zoals vervangen bij artikel 2 van het huidige samenwerkingsakkoord, opdat ze zonder enige beperking in de tijd kunnen worden behouden. Er moeten meer concrete criteria worden uitgewerkt om over te gaan tot het anonimiseren of wissen van de betrokken persoonsgegevens van zodra een identificatie van de betrokken personen niet meer noodzakelijk is voor de doelstellingen van het opsporen van besmettelijke infectieziekten, nadat het einde van de COVID-19-epidemie is afgekondigd.

7.1. In artikel 15, § 1, vierde zin, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, zoals vervangen bij artikel 2 van het huidige samenwerkingsakkoord, wordt verwezen naar "de publicatie [lees: bekendmaking] van het koninklijk besluit dat het einde van de toestand van het coronavirus COVID-19 epidemie afkondigt". De vraag rijst welk koninklijk besluit daarmee wordt bedoeld, meer bepaald wat de verhouding is tussen de "toestand van het coronavirus COVID-19 epidemie" en de "epidemische noodsituatie" bedoeld in artikel 2, 3°, van de wet van 14 augustus 2021 'betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie'. Die epidemische noodsituatie wordt immers overeenkomstig artikel 3 van dezelfde wet afgekondigd bij een te bekrachtigen koninklijk besluit, voor een termijn van ten hoogste drie maanden, en kan herhaaldelijk in stand worden gehouden voor een termijn van ten hoogste drie maanden, eveneens bij een te bekrachtigen koninklijk besluit. Er is evenwel niet voorzien in een beëindiging van de epidemische noodsituatie bij koninklijk besluit. Dat kan enkel bij wet of door het verstrijken van de termijn of door een niet-tijdige bekrachtiging van het koninklijk besluit dat de epidemische noodsituatie afkondigt of in stand houdt. De bij het koninklijk besluit van 27 januari 2022[12] afgekondigde noodtoestand werd beëindigd bij de wet van 11 maart 2022.[13] De gemachtigden verklaarden daarover het volgende:

> "Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen enerzijds de afkondiging van en dus het einde van een epidemische noodsituatie, en het einde van de coronavirus COVID-19-epidemie. Immers, op heden bevindt ons land zich nog steeds in de coronavirus COVID-19-epidemie (zo worden er bijvoorbeeld nog vaccinaties tegen COVID-19 geplaatst, mondmaskers zijn nog verplicht in ziekenhuizen en dokterskabinetten, etc. – kortom, het einde van de epidemie *an sich* werd nog niet afgekondigd), terwijl er geen sprake meer is van een concrete epidemische noodsituatie, waarin andere of bijkomende maatregelen kunnen getroffen worden.

[11] Artikel 89, lid 1, van de AVG.

[12] Koninklijk besluit van 27 januari 2022 'houdende de afkondiging van de instandhouding van de epidemische noodsituatie betreffende de coronavirus COVID-19-pandemie', bekrachtigd bij de wet van 11 februari 2022 'tot bekrachtiging van het koninklijk besluit van 27 januari 2022 houdende de afkondiging van de instandhouding van de epidemische noodsituatie betreffende de coronavirus COVID-19-pandemie'.

[13] Artikel 2 van de wet van 11 maart 2022 'tot opheffing van de instandhouding van de epidemische noodsituatie betreffende de coronavirus COVID-19-pandemie'.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

De epidemische noodsituatie als dusdanig werd inderdaad beëindigd middels het Koninklijk Besluit van 11 maart 2022, maar de coronavirus COVID-19-epidemie is nog niet beëindigd. Daarvoor dient een ander daartoe concreet opgesteld Koninklijk Besluit te worden aangenomen, hetgeen op heden nog niet gebeurd is en hetwelk bedoeld wordt in het ontwerpartikel 15, §1, derde zin.

Het betreft aldus twee verschillende Koninklijke Besluiten.

(…)

Op 19 april 2020 werd het Koninklijk Besluit houdende de afkondiging van de toestand van de coronavirus COVID-19 epidemie op het Belgisch grondgebied afgekondigd. Dit KB is genomen naar aanleiding de Wet van 27 maart 2020 die de machtiging verleent aan de Koning om maatregelen te nemen in de strijd tegen de verspreiding van het coronavirus COVID-19 (II), en heeft als rechtsgrond artikel 101, eerste lid, 2° van de Ziekenhuiswet (Gecoördineerde wet van 10 juli 2008 op de ziekenhuizen en andere verzorgingsinrichtingen). Dit werd bevestigd door Uw Raad in het advies 67.212/3 uitgebracht op voormeld KB.

Gelet op het besluit 67.211/3 betreft dat eerste lid intussen het enige lid van voormeld artikel 101. Bijgevolg zal het KB dat het einde van de toestand van de coronavirus COVID-19 epidemie afkondigt, tevens artikel 101 van de Ziekenhuiswet als rechtsgrond hebben."

7.2. Het koninklijk besluit van 19 april 2020[14] bepaalt dat "[de t]oestand van de coronavirus COVID-19 epidemie wordt afgekondigd in België". Ook al wordt als rechtsgrond ervoor artikel 101, 2°, van de gecoördineerde wet van 10 juli 2008 'op de ziekenhuizen en andere verzorgingsinrichtingen' vermeld en worden er tot nog toe enkel in de context van die specifieke regelgeving rechtsgevolgen aan verbonden, toch kan worden aangenomen dat het besluit, net als een toekomstig besluit dat het einde van de toestand van COVID-19-epidemie afkondigt, in voldoende mate identificeerbaar is dat geen onduidelijkheid bestaat omtrent de rechtsgevolgen die er in artikel 15, § 1, vierde zin, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, zoals vervangen bij artikel 2 van het huidige samenwerkingsakkoord, aan worden verbonden, althans van zodra een koninklijk besluit met dat opschrift en die bewoordingen daadwerkelijk in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt.

7.3. Bovendien volgt uit artikel 19, § 2, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 dat de maatregelen die met name in de artikelen 3, 8 en 15, § 1, worden bedoeld, ophouden uitwerking te hebben op de dag waarop het koninklijk besluit dat het einde van de COVID-19-epidemie afkondigt in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt. Er moet bijgevolg gewaakt worden over de samenhang tussen artikel 19, § 2, van het samenwerkingsakkoord en de doeleinden van Gegevensbank IV (aangezien het de bedoeling lijkt te zijn, getuige het antwoord van de gemachtigden in opmerking 6.4, dat die gegevensbank na afloop van de COVID-19-epidemie blijft bestaan).

Op een vraag daarover hebben de gemachtigden het volgende geantwoord:

"Op de vraag onder b), met name of artikel 19, §2, van het samenwerkingsakkoord dan niet moet worden gewijzigd, teneinde te vermijden dat de grondslag voor de

[14] Koninklijk besluit van 19 april 2020 'houdende de afkondiging van de toestand van de coronavirus COVID-19 epidemie op het Belgisch grondgebied'.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

gegevensverwerking komt te vervallen eens het 'koninklijk besluit dat het einde van de toestand van de coronavirus COVID–19 epidemie afkondigt' is aangenomen, nu artikel 15, §1, op dit moment niet onder de uitzondering valt in die bepaling, en het opzet ook een verlengd bestaan van artikel 8 (en een aangepast artikel 3, zie vraag a)) lijkt te impliceren, dient volgens de opstellers negatief te worden geantwoord.

Immers, paragraaf 3 van artikel 15 herhaalt in de laatste zin hetgeen onder paragraaf 1 zit vervat, waardoor de uitzondering van het verder blijven bestaan van Gegevensbank IV wel degelijk gecapteerd is."

Het klopt dat artikel 15, § 3, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 doorverwijst naar het bij het huidige samenwerkingsakkoord gewijzigde artikel 15, § 1, ervan, en het ten dele parafraseert. Daarmee is echter net aangetoond dat de laatstgenoemde bepaling verder van toepassing moet blijven. Bovendien moet artikel 19, § 2, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 in elk geval worden aangevuld met een verwijzing naar artikel 3 (dat zelf moet worden aangevuld zoals uiteengezet in opmerking 6.5), wat betreft de doelstelling van de verwerking van persoonsgegevens na de bekendmaking van het voormelde koninklijk besluit.

8. In de Nederlandse tekst van artikel 15, § 1, derde zin, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, zoals vervangen bij artikel 2 van het huidige samenwerkingsakkoord, moeten de woorden "te worden" worden geschrapt.

Article 3

9. Op een vraag over de *ratio legis* van artikel 16 van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, zoals vervangen bij artikel 3 van het voorliggende samenwerkingsakkoord, hebben de gemachtigden het volgende geantwoord:

"Uit bovenstaande vergelijking blijkt dat bepaling iets algemener is gemaakt naar alle Gegevensbanken, en dat is tegemoetgekomen aan de opmerking van het Grondwettelijk Hof dat voor Gegevensbank I ook de bevoegde gefedereerde entiteiten en de door de bevoegde gefedereerde entiteiten aangeduide agentschappen optreden als verwerkingsverantwoordelijke.

De bepaling is bovendien vereenvoudigd, aangezien met de zinsnede '*bepalen op transparante wijze hun respectieve verantwoordelijkheden, met name wat betreft de uitoefening van de rechten van de betrokkene en het verstrekken van informatie*' enerzijds wordt bedoeld de informatie vervat in artikel 13 en 14 van de AVG en anderzijds de rechten van de betrokkenen vervat in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34 van de AVG wordt bedoeld. Daarenboven wordt voorzien in één contactpunt voor de betrokkenen om hun rechten uit te oefenen en maken Sciensano, de bevoegde gefedereerde entiteiten en de door de bevoegde gefedereerde entiteiten aangeduide agentschappen de nodige afspraken om hun verplichtingen en rol(len) ten aanzien van elkaar en de betrokkene vast te leggen. De opstellers van het wijzigingssamenwerkingsakkoord menen dat dit voldoende passende maatregelen inhouden voor het waarborgen van de rechten van de betrokkenen.

De opstellers zijn van mening dat – gelet op het bovenstaande – de inhoud van de paragrafen 1 tot en met 4 van het oorspronkelijke artikel is opgenomen in het ontwerpartikel 16.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

> De opstellers wensen tevens nog te duiden dat, wat betreft Gegevensbank II, het zo is dat dit een reeds bestaande historische gegevensbank van Sciensano betreft, waardoor Sciensano er de enige beheerder van is. De andere partijen bij het Wijzigingssamenwerkingsakkoord (dus de gefedereerde entiteiten) hebben aldus geen toegang tot die Gegevensbank II – zij kunnen daaruit enkel gegevens verkrijgen via een AVG-conforme pseudonimisering en mits een controle van het Informatieveiligheidscomité (IVC), en dit enkel voor verder wetenschappelijk onderzoek. Er bestaat bijgevolg geen juridische noodzaak om de andere partijen bij het Wijzigingssamenwerkingsakkoord verwerkingsverantwoordelijke te maken van Gegevensbank II, aangezien die rol enkel door Sciensano dient te worden/wordt opgenomen."

Afgaande op dit antwoord van de gemachtigden kan men veronderstellen dat het nieuwe artikel 16 van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 voortaan alleen nog maar op Gegevensbank I betrekking heeft, waarvoor Sciensano, de bevoegde gefedereerde entiteiten en de door de bevoegde gefedereerde entiteiten aangewezen agentschappen de gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken zijn. Als dat inderdaad de bedoeling is, dient dat omwille van de rechtszekerheid nader te worden bepaald in het dispositief.

Op die manier zou men ook kunnen voorkomen dat verwarring ontstaat met artikel 2, § 5, van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, dat, wat de Gegevensbanken III en IV betreft, de uitoefening regelt van de rechten van de betrokken personen. Die bepaling maakt dan weer enkel melding van de "bevoegde gefedereerde entiteiten of de door de bevoegde gefedereerde entiteiten aangeduide agentschappen" als verwerkingsverantwoordelijke, terwijl de gegevens in de Gegevensbank IV op dit ogenblik – en tot het koninklijk besluit dat het einde van de toestand van het coronavirus COVID-19-epidemie afkondigt – worden verwerkt onder de verantwoordelijkheid van Sciensano. Ook die lacune in het aanwijzen van de verwerkingsverantwoordelijke en het bepalen van zijn verantwoordelijkheden moet worden opgevuld.

De afdeling Wetgeving begrijpt ten slotte niet waarom de paragrafen 1 tot 3 van het huidige artikel 16 van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 niet worden gehandhaafd wat betreft Gegevensbank II, aangezien Sciensano de enige verwerkingsverantwoordelijke van die gegevensbank blijft.

Als daarvoor geen verantwoording voorhanden is, moeten die bepalingen bijgevolg worden gehandhaafd wat betreft Gegevensbank II, zodat de uitoefening van de rechten van de betrokken persoon, bedoeld in de artikelen 13 tot 22 en 34 van de AVG, wordt gewaarborgd op dezelfde manier als in het geval van de andere drie gegevensbanken.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

Artikel 5

10. Volgens artikel 5, eerste zin, treedt het samenwerkingsakkoord van 18 november 2022 in werking op de dag van zijn bekendmaking in het Belgisch Staatsblad. Het is mogelijk dat het samenwerkingsakkoord op die manier terugwerkende kracht krijgt, indien het nog voor de datum van de laatste wetgevende instemmingsakte in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt.[15]

De niet-retroactiviteit van regels op het hiërarchische niveau van een wetgevende norm is een waarborg ter voorkoming van rechtsonzekerheid. Die waarborg vereist dat de inhoud van het recht voorzienbaar en toegankelijk is, zodat de rechtzoekende in redelijke mate de gevolgen van een bepaalde handeling kan voorzien op het tijdstip dat die handeling wordt verricht. De terugwerkende kracht kan enkel worden verantwoord wanneer ze onontbeerlijk is voor de verwezenlijking van een doelstelling van algemeen belang.[16]

Op een vraag in dat verband hebben de gemachtigden het volgende geantwoord:

> "We publiceren normaal gezien enkel in het Belgisch Staatsblad nadat het wetgevend Samenwerkingsakkoord en de instemmingswetten door alle overheden/parlementen zijn goedgekeurd."

Artikel 5 moet bijgevolg worden geherformuleerd zodat het geen enkel retroactief gevolg kan hebben. Men zou bijvoorbeeld kunnen bepalen dat het samenwerkingsakkoord in werking treedt op de datum waarop de laatste instemmingsakte wordt bekendgemaakt.

11. Artikel 5, tweede zin, van het samenwerkingsakkoord van 18 november 2022 bepaalt dat "[d]eze inwerkingtreding (…) geen afbreuk [doet] aan de inwerkingtreding van het Samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020". Dit is een overbodige toevoeging, aangezien dit ook het geval is zonder deze bepaling. De tweede zin moet dan ook worden weggelaten.

SLOTOPMERKING

12. Zoals wordt vermeld in de aanhef van het samenwerkingsakkoord van 18 november 2022, wordt erin niets nieuws geregeld met betrekking tot het Informatieveiligheidscomité, hoewel het Grondwettelijk Hof in arrest nr. 110/2022 heeft geoordeeld dat het machtigen van de kamer 'sociale zekerheid en gezondheid' van het

---

[15] Zie in dezelfde zin onder meer advies 68.977/VR van 16 maart 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 1 april 2021 'houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 24 maart 2021 tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie over de overdracht van noodzakelijke gegevens naar de lokale overheden of politiediensten met als doel het handhaven van de verplichte quarantaine of testing van de reizigers komende van buitenlandse zones, voor wie een quarantaine of testing verplicht is bij aankomst in België' (*Parl.St.* W.Parl. 2020-21, nr. 523/1, 42-43).

[16] Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof. Zie onder meer: GwH 21 november 2013, nr. 158/2013, B.24.2; GwH 19 december 2013, nr. 172/2013, B.22; GwH 29 januari 2014, nr. 18/2014, B.10; GwH 9 oktober 2014, nr. 146/2014, B.10.1; GwH 22 januari 2015, nr. 1/2015, B.4; GwH 7 mei 2015, nr. 54/2015, B.12; GwH 14 januari 2016, nr. 3/2016, B.22; GwH 3 februari 2016, nr. 16/2016, B.12.1; GwH 28 april 2016, nr. 58/2016, B.9.2; GwH 9 februari 2017, nr. 15/2017, B.9.2; GwH 21 december 2017, nr. 145/2017, B.16.2; GwH 19 juli 2018, nr. 100/2018, B.13; GwH 3 juni 2021, nr. 82/2021, B.6; GwH 23 juni 2022, nr. 85/2022, B.10.2.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

Informatieveiligheidscomité, waarvan het statuut niet wordt gepreciseerd in de wet, noch de beoordelingsbevoegdheid erbij wordt afgebakend, tot het nemen van beslissingen inzake de verwerking van persoonsgegevens die voor derden bindend zijn, zonder dat dergelijke beslissingen aan parlementaire controle kunnen worden onderworpen, strijdig is met het wettigheidsbeginsel vervat in artikel 22 van de Grondwet.[17]

Om die ongrondwettigheid te verhelpen werd een voorontwerp van wet 'betreffende maatregelen van bestuurlijke politie inzake reisbeperkingen en het Passagier Lokalisatie Formulier en houdende wijzigingen van diverse wetsbepalingen betreffende het Informatieveiligheidscomité' uitgewerkt, waarover de Raad van State op 8 december 2022 advies 72.464/3 heeft gegeven. In dat advies werd gesteld dat met dat voorontwerp geen toereikend gevolg werd gegeven aan de ongrondwettigheidsbevinding door het Grondwettelijk Hof. Met die bezwaren zal rekening moeten worden gehouden opdat de rol van het Informatieveiligheidscomité in het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 kan worden behouden.

ONDERZOEK VAN HET VOORONTWERP VAN WET

13. In het opschrift en het dispositief van het voorliggende voorontwerp moet de datum worden toegevoegd waarop het samenwerkingsakkoord is ondertekend.

14. Aangezien de inwerkingtreding in het samenwerkingsakkoord zelf wordt geregeld, moet artikel 3 van het voorontwerp worden weggelaten.

*

[17] Overwegingen B.35.1 tot B.40 van dat arrest.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique [1] et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET

2. L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet de porter assentiment à l'accord de coopération entre l'État fédéral, la Communauté flamande, la Région wallonne, la Communauté germanophone et la Commission communautaire commune du 18 novembre 2022 'visant à la modification de l'Accord de coopération du 25 aout 2020 entre l'État fédéral, la Communauté flamande, la Région wallonne, la Communauté germanophone et la Commission communautaire commune, concernant le traitement conjoint de données par Sciensano et les centres de contact désignés par les entités fédérées compétentes ou par les agences compétentes, par les services d'inspections d'hygiène et par les équipes mobiles dans le cadre d'un suivi des contacts auprès des personnes (présumées) infectées par le coronavirus COVID-19 se fondant sur une base de données auprès de Sciensano'. Les parties à l'accord de coopération initial et à l'accord de coopération modificatif sont l'autorité fédérale, la Région wallonne, la Communauté flamande, la Communauté germanophone et la Commission communautaire commune.

Ces modifications visent à répondre à l'arrêt n° 110/2022 de la Cour constitutionnelle du 22 septembre 2022.

L'article 1er de l'accord de coopération du 18 novembre 2022 entend remplacer l'article 2, § 4, de l'accord de coopération du 25 aout 2020, afin de désigner Sciensano et les entités fédérées compétentes ou les agences désignées par les entités fédérées compétentes comme responsables conjoints du traitement de la Base de données I et Sciensano comme responsable du traitement de la Base de données II. L'article 2 a pour objet de remplacer l'article 15, § 1er, troisième phrase, de l'accord de coopération du 25 aout 2020, en ce qui concerne la mise à jour des données dans la Base de données IV et le transfert de ces données aux communautés après la publication de l'arrêté royal proclamant la fin de l'épidémie de COVID-19. L'article 3 vise à remplacer l'article 16 de l'accord de coopération du 25 aout 2020 qui traite de la coopération entre les responsables du traitement conjointement désignés. L'article 4 modifie l'article 17 de l'accord de coopération du 25 aout 2020 en ce qui concerne la composition et les frais de fonctionnement de la juridiction de coopération.

L'accord de coopération du 18 novembre 2022 entre en vigueur le jour de sa publication au Moniteur belge (article 5).

[1] S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par « fondement juridique » la conformité avec les normes supérieures.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVTI‡

COMPÉTENCE

3. Les parties à l'accord de coopération modificatif sont les mêmes que celles à l'accord de coopération à modifier du 25 aout 2020.

Dans les avis n°s 67.717/VR, 67.719/VR, 67.725/VR, 67.726/VR et 67.735/VR donnés le 15 juillet 2020 sur les avant-projets de textes d'assentiment à l'accord de coopération du 25 aout 2020, les observations suivantes ont été formulées à propos de la compétence des parties à cet accord de coopération :

> « 6. Ainsi qu'il a déjà été exposé dans les observations 3 et 4, les avis n°s 67.425/3-67.426/3-67.427/3 et n° 67.424/3 avaient conclu à la nécessité de conclure un accord de coopération entre l'autorité fédérale et les communautés pour les dispositifs visés en matière de traitement des données à caractère personnel relatifs au traçage manuel et numérique des contacts. Même si l'accord de coopération auquel on entend porter assentiment remanie en profondeur le contenu des deux propositions de loi qui ont fait l'objet de ces avis, la conclusion reste cependant identique en ce qui concerne les compétences, et ce sous réserve de ce qui suit.
>
> 6.1. Par le décret spécial du 3 avril 2014 et les décrets des 4 et 11 avril 2014 'relatif[s] aux compétences de la Communauté française dont l'exercice est transféré à la Région wallonne et à la Commission communautaire française', la Communauté française, la Commission communautaire française et la Région wallonne ont respectivement décidé d'un commun accord, conformément à l'article 138 de la Constitution, que la Région wallonne et la Commission communautaire française exercent, notamment, la compétence de la Communauté française en matière de politique de santé, visée à l'article 5, § 1er, I, de la loi spéciale du 8 aout 1980 'de réformes institutionnelles', dont la compétence communautaire en matière d'établissements de soins, y compris les hôpitaux (à l'exception des hôpitaux universitaires) et en matière de médecine préventive (à l'exception notamment 'des activités et services de médecine préventive destinés aux nourrissons, aux enfants, aux élèves et aux étudiants' et 'de ce qui relève des missions confiées à l'Office de la Naissance et de l'Enfance (ONE)') [2].
>
> Dans la mesure où la réglementation inscrite dans l'accord de coopération comporte également des obligations pour les établissements de soins, parmi lesquels les hôpitaux [3], il s'impose qu'outre les parties actuelles à l'accord de coopération, la Communauté française et la Commission communautaire française y soient également associées en tant que parties.
>
> La Communauté française a en effet conservé l'exercice de sa compétence de principe pour imposer des obligations aux hôpitaux universitaires établis dans la région de langue française et aux hôpitaux universitaires établis dans la région bilingue de Bruxelles-Capitale qui, en raison de leur organisation, doivent être considérés comme appartenant exclusivement à la Communauté française [4].
>
> Pour sa part, la Commission communautaire française exerce la compétence de principe pour imposer des obligations aux hôpitaux privés établis dans la région bilingue

[2] *Note de bas de page n° 16 des avis cités* : Article 3, 6°, des décrets précités.

[3] *Note de bas de page n° 17 des avis cités* : Voir les articles 2, § 1er, et 6, § 3, alinéa 2, de l'accord de coopération.

[4] *Note de bas de page n° 18 des avis cités* : Voir l'article 128, § 2, de la Constitution, ainsi que l'article 3, 6°, des décrets précités.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

de Bruxelles-Capitale qui, en raison de leur organisation, doivent être considérés comme appartenant exclusivement à la Communauté française [5].

À ce sujet, les délégués [6] ont déclaré ce qui suit :

> '[T]ijdens verschillende [interkabinettenwerkgroepen] heeft de Franse Gemeenschapscommissie zelf aangegeven dit deel van hun bevoegdheid door middel van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie te willen regelen. Hierdoor is de Franse Gemeenschapscommissie uiteindelijk geen partij meer bij het samenwerkingsakkoord, maar wordt zij vertegenwoordigd door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.'

Les règles répartitrices de compétences sont des règles de droit contraignantes d'ordre public qui ne se prêtent pas à des mécanismes, tels que la renonciation ou la représentation par accord mutuel entre autorités. Il faut dès lors en conclure qu'il y a lieu d'appeler tant la Communauté française que la Commission communautaire française à être parties à l'accord de coopération. S'il en résulte que des adaptations de fond sont apportées à la réglementation portée par l'accord de coopération, les avant-projets de textes d'assentiment à l'accord de coopération adapté devront à nouveau être soumis pour avis au Conseil d'État ».

Les modifications apportées par l'accord de coopération à l'examen ne conduisent pas à une autre conclusion que celle des avis précités en ce qui concerne la compétence des parties concernées, à savoir que tant la Communauté française que la Commission communautaire française doivent être consultées en tant que parties aux accords de coopération des 25 aout 2020 et 18 novembre 2022.

FORMALITES

4. Selon les pièces transmises au Conseil d'État, l'avis de l'Autorité de protection des données sur l'accord de coopération modificatif a été demandé, mais n'a pas encore été donné.

5. Si l'accomplissement de la formalité susmentionnée devait encore donner lieu à des modifications du texte soumis au Conseil d'État [7], les dispositions modifiées ou ajoutées devront être soumises à la section de législation, conformément au prescrit de l'article 3, § 1er, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État.

[5] *Note de bas de page n° 19 des avis cités* : Voir l'article 128, § 2, de la Constitution, ainsi que l'article 3, 6°, des décrets précités

[6] *Note de bas de page n° 20 des avis cités* : La mention « les délégués » vise ici (et également dans la suite du présent avis) les délégués qui ont été désignés dans la demande d'avis sur l'avant-projet de loi d'assentiment, qui a donné lieu à l'avis n° 67.719/VR.

[7] À savoir d'autres modifications que celles dont fait état le présent avis ou que celles visant à répondre aux observations formulées dans le présent avis.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

EXAMEN DE L'ACCORD DE COOPÉRATION

Article 2

6.1. L'article 2 de l'accord de coopération à l'examen entend donner suite à l'arrêt n° 110/2022 du 22 septembre 2022 de la Cour constitutionnelle s'agissant du délai maximal de conservation des données à caractère personnel enregistrées dans la Base de données IV. Il ressort de l'arrêt n° 110/2022 que :

> « B.18.1. Conformément au principe de limitation de la conservation des données, les données à caractère personnel doivent être conservées sous une forme permettant l'identification des personnes concernées pendant une durée n'excédant pas celle qui est nécessaire au regard des finalités pour lesquelles elles sont traitées (article 5, paragraphe 1, point e), du RGPD).
>
> B.18.2. Selon l'article 15, § 1er, de l'accord de coopération du 25 aout 2020, les données contenues dans la base de données I sont supprimées au plus tard soixante jours après leur enregistrement. La même disposition prévoit que les données enregistrées dans la base de données III sont supprimées quotidiennement.
>
> L'article 15, § 3, dispose que les bases de données I et III sont 'désactivées, supprimées ou effacées' par le responsable du traitement au plus tard cinq jours après le jour de la publication de l'arrêté royal proclamant la fin de l'épidémie de COVID–19.
>
> B.19.1. En ce qui concerne le délai de conservation maximal des données à caractère personnel pseudonymisées enregistrées dans la base de données II, l'article 15, § 2, du projet d'accord de coopération prévoyait que ces données seraient supprimées 'conformément aux dispositions de la loi du 10 avril 2014 portant des dispositions diverses en matière de santé et de l'accord de coopération conclu en exécution de celle-ci entre l'INAMI et Sciensano'.
>
> À la suite de l'avis de l'Autorité de protection des données n° 64/2020 du 20 juillet 2020 (*Doc. parl.*, Chambre, 2019-2020, DOC 55-1490/002, p. 23), l'article 15, § 2, de l'accord de coopération du 25 aout 2020 finalement adopté prévoit que ces données sont supprimées 'conformément au délai généralement accepté pour la conservation des dossiers concernant la santé et dans le cadre de la recherche scientifique en matière de santé, à savoir trente ans'.
>
> B.19.2. Lorsque, dans la dixième branche du moyen unique, les parties requérantes font grief à l'article 15, § 2, de l'accord de coopération du 25 aout 2020 de ne pas préciser avec la clarté requise le délai de conservation des données pseudonymisées enregistrées dans la base de données II, ils se réfèrent au projet d'accord de coopération et non à l'accord de coopération. Dès lors qu'il repose sur une prémisse erronée, le moyen unique, en sa dixième branche, n'est pas fondé.
>
> B.20.1. Selon l'article 15, § 1er et § 3, deuxième phrase, de l'accord de coopération, les données à caractère personnel enregistrées dans la base de données IV sont transférées aux entités fédérées compétentes en matière de détection des maladies infectieuses au plus tard cinq jours après le jour de la publication de l'arrêté royal proclamant la fin de l'épidémie de COVID-19.
>
> Aucun délai maximal de conservation n'est fixé pour les données à caractère personnel enregistrées dans la base de données IV.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

B.20.2. L'article 15, § 1er, du projet d'accord de coopération disposait :

'[…] Les données à caractère personnel de la Base de données IV sont soit mises à jour tous les 10 ans, soit supprimées […]'.

Dans son avis n° 67.719/VR du 15 juillet 2020 sur l'avant-projet de loi devenue la loi attaquée du 9 octobre 2020, la section de législation du Conseil d'État avait indiqué à propos de cette disposition que l'absence d'un délai maximal de conservation des données à caractère personnel contenues dans la base de données IV n'était pas conforme au RGPD :

'L'article 15, § 1er, alinéa 1er, de l'accord de coopération prévoit que les données à caractère personnel de la Base de données IV sont soit mises à jour tous les dix ans, soit supprimées. Interrogés à cet égard, les délégués ont répondu ce qui suit :

'Na een termijn van 10 jaar worden de gegevens ofwel gewist, ofwel nagekeken op hun accuraatheid en indien nodig geüpdatet. Indien in geval van niet-accurate gegevens updaten onmogelijk is of niet opportuun, zullen de gegevens gewist worden. Zolang ze niet gewist zijn, zijn ze accuraat en zijn dit de gegevens van de contactpersonen van de collectiviteiten. In geval van uitbraken van andere infectieziekten, zal dit immers zeer nuttig zijn.'

Cette absence de délai maximal de conservation pour ces données à caractère personnel n'est toutefois pas conforme à l'article 5, paragraphe 1, e), du RGPD, qui prescrit que 'les données à caractère personnel doivent être […] conservées sous une forme permettant l'identification des personnes concernées pendant une durée n'excédant pas celle nécessaire au regard des finalités pour lesquelles elles sont traitées'.

39.2. Interrogés quant aux motifs justifiant l'exception envisagée au paragraphe 1er, alinéa 2, pour ce qui concerne les données des Bases de données IV et V, les délégués ont répondu ce qui suit :

'Het komt opportuun voor om deze Gegevensbank [IV] te [laten] voortbestaan na de COVID19 crisis. Immers, deze Gegevensbank zal ook haar nut in de toekomst bewijzen. Daarenboven bevat het merendeel van deze gegevens geen persoonsgegevens, maar gegevens over de collectiviteiten zelf.'

Le dispositif sera revu de manière à rendre celui-ci conforme au principe selon lequel il appartient au législateur de fixer les délais de conservation des données à caractère personnel' (*Doc. parl.*, Chambre, 2019-2020, DOC 55-1490/001, pp. 55-56).

B.20.3. Dans l'exposé général de l'accord de coopération du 25 aout 2020, il est mentionné :

'Les données à caractère personnel de la Base de données III seront supprimées quotidiennement et celles de la Base de données IV sont soit mises à jour, soit supprimées en permanence. Dans l'hypothèse où la mise à jour de données inexactes est impossible ou inappropriée, les données seront supprimées. Tant qu'elles ne sont pas supprimées, elles sont exactes et constituent les données des personnes de contact des collectivités qui seront sauvegardées. Les données à caractère personnel de la Base de données IV seront transférées au plus tard cinq jours après le jour de la publication de l'arrêté royal proclamant la fin de l'épidémie du coronavirus COVID-19 aux entités fédérées pour l'exécution de leur compétence en matière de détection des maladies infectieuses et contagieuses dans le cadre de leur compétence matérielle en matière de médecine préventive les soins de santé

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

préventifs. En cas d'apparition d'autres maladies infectieuses, la conservation des données à caractère personnel exactes dans la Base de données IV sera en effet très utile. En outre, la Base de données IV ne contient des données à caractère personnel que dans une mesure limitée' (*Doc. parl.*, Chambre, 2019-2020, DOC 55-1490/001, p. 105).

B.20.4. La base de données IV contient plusieurs catégories de données à caractère personnel relatives aux personnes de catégories V et VI. Ces données sont énumérées à l'article 8, précité, de l'accord de coopération du 25 aout 2020.

En ne prévoyant pas le délai maximal de conservation de ces données à caractère personnel, les articles 2, § 3, et 15, § 1er et § 3, deuxième phrase, de l'accord de coopération du 25 aout 2020, tels qu'ils ont été approuvés par les actes attaqués, violent les articles 10, 11 et 22 de la Constitution, lus en combinaison avec l'article 5, paragraphe 1, point e), du RGPD ».

6.2. Afin de donner suite à cet arrêt, l'article 15, § 1er, troisième phrase, de l'accord de coopération du 25 aout 2020, tel que remplacé par l'article 2 de l'accord de coopération à l'examen, prévoit que :

« Les données à caractère personnel de la Base de données IV seront mises à jour en permanence, et au moins tous les ans, et, lorsqu'elles ne seront plus actuelles ou pertinentes, elles seront supprimées dans un délai de 60 jours. Après la publication de l'arrêté royal proclamant la fin de l'épidémie du coronavirus COVID-19, les données à caractère personnel de la Base de données IV seront transférées aux entités fédérées compétentes pour l'exercice de leur compétence en matière de détection des maladies infectieuses, dans le cadre des compétences matérielles dans le domaine des soins préventifs conformément au § 3 du présent article. Après le transfert, les mêmes délais de conservation s'appliqueront ».

Le principe est donc le suivant : soit les données à caractère personnel sont mises à jour, soit elles sont supprimées si elles ne sont plus pertinentes. Ce même principe s'applique également aux entités fédérées en cas de transfert des données suite à la fin de l'épidémie de COVID-19.

Ce faisant, l'article 15, § 1er, troisième phrase, précité, ne fait en réalité que paraphraser l'article 5, paragraphe 1, e), du RGPD [8], qui prescrit que « les données à caractère personnel doivent être […] conservées sous une forme permettant l'identification des personnes concernées pendant une durée n'excédant pas celle nécessaire au regard des finalités pour lesquelles elles sont traitées ».

6.3. Conformément à l'article 8 de l'accord de coopération du 25 aout 2020, la Base de données IV contient les données à caractère personnel suivantes :

« La Base de données IV contient les catégories suivantes de données à caractère personnel relatives aux Personnes de catégories V et VI aux fins énoncées à l'article 3, § 1er, 2°, B :

[8] Règlement (UE) 2016/679 du Parlement européen et du Conseil du 27 avril 2016 'relatif à la protection des personnes physiques à l'égard du traitement des données à caractère personnel et à la libre circulation de ces données, et abrogeant la directive 95/46/CE (règlement général sur la protection des données)'.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

1° le numéro d'identification provenant d'une source authentique, en particulier le Registre national et la Banque Carrefour de la sécurité sociale, et le numéro d'identification interne;

2° les nom, le type, l'adresse, le numéro figurant dans la Banque Carrefour des Entreprises, de la collectivité à laquelle la personne appartient ou avec laquelle elle a eu des contacts;

3° les coordonnées du médecin de référence et/ou de la personne responsable de la collectivité, en ce compris le nom, prénom et le numéro de téléphone ».

Conformément à cette disposition, le traitement de ces données à caractère personnel poursuit ainsi la finalité énoncée à l'article 3, § 1er, 2°, B, de l'accord de coopération du 25 aout 2020, à savoir :

« la mise à disposition par la Base de données I au centre de contact compétent des catégories de données à caractère personnel définies à l'article 7, § 4, au travers d'un échange avec la Base de données III, en vue de contacter les Personnes de catégories VI par tout moyen de communication possible, y compris par téléphone, par courrier électronique ou par visite à la collectivité, afin de les informer de la contamination (présumée) des (i) Personnes de catégorie II dans la mesure où le test de dépistage du coronavirus COVID-19 a révélé qu'elles étaient infectées, et (ii) des Personnes de catégorie III ».

L'article 2, § 3, 2°, de l'accord de coopération du 25 aout 2020 confirme à cet égard que la Base de données IV est créée « uniquement pour les finalités de traitement définies à l'article 3 ».

La finalité poursuivie par le traitement des données dans la Base de données IV est donc limitée à la prise de contact en vue de l'information de la contamination (présumée) au coronavirus COVID-19 de certaines catégories de personnes.

6.4. Au vu de cette finalité, la section de législation n'aperçoit pas les motifs pour lesquels la conservation de telles données à caractère personnel s'avèrerait encore pertinente à l'issue de l'épidémie de coronavirus COVID-19. Interrogés à cet égard, les délégués ont répondu que :

« Het is dus niet zo dat de gegevens uit Gegevensbank IV worden aangewend om 'contactopsporing te vergemakkelijken', maar wel om de collectiviteiten te informeren over (vermoedelijke) besmettingen, met als concreet doel om verdere besmettingen te voorkomen. (…) [Het is belangrijk dat Gegevensbank IV blijft bestaan] om nieuwe broeihaarden van besmettingen te voorkomen, ook na de COVID-19-epidemie, gelet op het feit dat uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat de meeste broeihaarden van besmetting in de collectiviteiten ontstaan, overigens meestal plekken waar de meest kwetsbare personen verblijven of een dagbesteding hebben. Ook ingeval van het uitbreken van nieuwe/andere infectieziekten is het nuttig om over de contactgegevens van de collectiviteiten te beschikken ».

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

Les délégués ont encore ajouté ce qui suit :

« Gegevensbank IV dient – zoals vermeld in de oorspronkelijke tekst van het Samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 – voor de volgende zaken:

Uitbraken van het coronavirus COVID-19 en clusters te identificeren en op te sporen[9];

Voor preventieve gezondheidszorg: opsporen van besmettelijke infectieziekten.

Het ontwerpartikel 15, § 1, derde zin luidt daaromtrent als volgt: *'De persoonsgegevens uit Gegevensbank IV worden na de publicatie van het koninklijk besluit dat het einde van de toestand van het coronavirus COVID-19 epidemie [lees : het einde van de toestand van COVID-19-epidemie] afkondigt, overgedragen aan de bevoegde gefedereerde entiteiten voor de uitoefening van hun bevoegdheid inzake het opsporen van besmettelijke infectieziekten in het kader van de materiële bevoegdheden inzake preventieve gezondheidszorg overeenkomstig §3 van dit artikel.'* (eigen aanduiding)

Gelet op het feit dat het doeleinde van de verwerking van de gegevens opgenomen in Gegevensbank IV in voormelde artikelen is opgenomen, is het wenselijk noch nodig om artikel 3 van het oorspronkelijk Samenwerkingsakkoord te wijzigen ».

6.5. Le raisonnement des délégués ne peut toutefois être suivi.

En effet, conformément à l'article 2, § 3, 2°, et à l'article 8 de l'accord de coopération du 25 aout 2020, la Base de données IV n'a été créée que dans l'unique finalité décrite à l'article 3, § 1er, 2°, B, de cet accord de coopération. Conformément à ce même article 2, § 3, 2°, l'article 15 de cet accord de coopération n'a pour objet que de fixer « la durée de conservation » et non les finalités poursuivies par le traitement (celles-ci étant fixées à l'article 3 de cet accord de coopération). Par conséquent, si le traitement des données à caractère personnel issues de la Base de données IV devait s'avérer encore pertinent à l'issue de l'épidémie de coronavirus COVID-19, il y aurait lieu de définir cette finalité en des termes suffisamment précis à l'article 3 de l'accord de coopération du 25 aout 2020.

L'accord de coopération à l'examen sera par conséquent revu de manière à, d'une part, définir de manière précise et exhaustive au sein de l'article 3 de l'accord de coopération du 25 aout 2020 les finalités poursuivies par la Base de données IV et, d'autre part, définir de manière cohérente par rapport aux finalités poursuivies le délai maximal de conservation des données à caractère personnel de cette banque de données à l'article 15 de cet accord de coopération, afin de se conformer à l'arrêt n° 110/2022 de la Cour constitutionnelle. Si ce délai maximal de conservation ne doit pas nécessairement être fixé sous une forme chiffrée, il doit cependant pouvoir être déterminé sans équivoque sur la base de critères définis dans l'accord de coopération [10], de manière à respecter l'exigence contenue à l'article 5, paragraphe 1, e), du RGPD, imposant que les données à caractère personnel concernées soient conservées « sous une forme permettant l'identification des personnes concernées pendant une durée n'excédant pas celle nécessaire au regard des finalités pour lesquelles elles sont traitées ». Au demeurant, cette disposition réglementaire n'exclut pas que des données à caractère personnel soient conservées pour des périodes plus longues « dans la mesure où elles seront traitées exclusivement à des fins

[9] *Note de bas de page figurant dans la citation du délégué* : Art. 1, § 2, d) SWA 25/08/2020

[10] Voir également l'article 13, paragraphe 2, a), du RGPD.

‡LW-DBBXJBI-HCFJHVT‡

archivistiques dans l'intérêt public, à des fins de recherche scientifique ou historique ou à des fins statistiques […], pour autant que soient mises en œuvre les mesures techniques et organisationnelles appropriées requises par le présent règlement afin de garantir les droits et libertés de la personne concernée », ce qui implique entre autres que « [c]haque fois que ces finalités peuvent être atteintes par un traitement ultérieur ne permettant pas ou plus l'identification des personnes concernées », il convient de procéder de cette manière [11]. Autrement dit, il ne suffit pas que les données à caractère personnel (éventuellement mises à jour) soient toujours actuelles et pertinentes, ainsi que le prescrit actuellement l'article 15, § 1er, troisième phrase, de l'accord de coopération du 25 aout 2020, tel qu'il est remplacé par l'article 2 de l'accord de coopération à l'examen, pour qu'elles puissent être conservées sans aucune restriction dans le temps. Il s'impose de fixer des critères plus concrets permettant d'anonymiser ou d'effacer les données à caractère personnel concernées dès qu'une identification des personnes en question n'est plus nécessaire au regard des objectifs de la détection des maladies infectieuses, après la proclamation de la fin de l'épidémie de COVID-19.

7.1. L'article 15, § 1er, quatrième phrase, de l'accord de coopération du 25 aout 2020, remplacé par l'article 2 de l'accord de coopération actuel, vise « la publication de l'arrêté royal proclamant la fin de l'épidémie du coronavirus COVID-19 ». La question se pose de savoir de quel arrêté royal il s'agit, plus précisément quelle est l'articulation entre l' « épidémie du coronavirus COVID-19 » et la « situation d'urgence épidémique » visée à l'article 2, 3°, de la loi du 14 aout 2021 'relative aux mesures de police administrative lors d'une situation d'urgence épidémique'. En effet, conformément à l'article 3 de la même loi, cette situation d'urgence épidémique est déclarée par un arrêté royal à confirmer, pour une durée de trois mois tout au plus, et peut être maintenue à plusieurs reprises pour une période de trois mois au maximum, également par un arrêté royal à confirmer. Il n'est toutefois pas prévu de déclarer la fin de la situation d'urgence épidémique par arrêté royal. Celle-ci peut uniquement être déclarée par la loi ou à l'échéance du délai ou par une confirmation tardive de l'arrêté royal déclarant ou maintenant la situation d'urgence épidémique. Il a été mis un terme à la situation d'urgence déclarée par l'arrêté royal du 27 janvier 2022 [12] par la loi du 11 mars 2022 [13]. À ce sujet, les délégués ont déclaré ce qui suit :

> « Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen enerzijds de afkondiging van en dus het einde van een epidemische noodsituatie, en het einde van de coronavirus COVID-19-epidemie. Immers, op heden bevindt ons land zich nog steeds in de coronavirus COVID-19-epidemie (zo worden er bijvoorbeeld nog vaccinaties tegen COVID-19 geplaatst, mondmaskers zijn nog verplicht in ziekenhuizen en dokterskabinetten, etc. – kortom, het einde van de epidemie an sich werd nog niet afgekondigd), terwijl er geen sprake meer is van een concrete epidemische noodsituatie, waarin andere of bijkomende maatregelen kunnen getroffen worden.

[11] Article 89, paragraphe 1, du RGPD.

[12] Arrêté royal du 27 janvier 2022 'portant la déclaration du maintien de la situation d'urgence épidémique concernant la pandémie de coronavirus COVID-19', confirmé par la loi du 11 février 2022 'portant confirmation de l'arrêté royal du 27 janvier 2022 portant la déclaration du maintien de la situation d'urgence épidémique concernant la pandémie de coronavirus COVID-19'.

[13] Article 2 de la loi du 11 mars 2022 'abrogeant le maintien de la situation d'urgence épidémique concernant la pandémie de coronavirus COVID-19'.

‡LW-DBBXJBI-HCFJHVT‡

De epidemische noodsituatie als dusdanig werd inderdaad beëindigd middels het Koninklijk Besluit van 11 maart 2022, maar de coronavirus COVID-19-epidemie is nog niet beëindigd. Daarvoor dient een ander daartoe concreet opgesteld Koninklijk Besluit te worden aangenomen, hetgeen op heden nog niet gebeurd is en hetwelk bedoeld wordt in het ontwerpartikel 15, §1, derde zin.

Het betreft aldus twee verschillende Koninklijke Besluiten.

(…)

Op 19 april 2020 werd het Koninklijk Besluit houdende de afkondiging van de toestand van de coronavirus COVID-19 epidemie op het Belgisch grondgebied afgekondigd. Dit KB is genomen naar aanleiding de Wet van 27 maart 2020 die de machtiging verleent aan de Koning om maatregelen te nemen in de strijd tegen de verspreiding van het coronavirus COVID-19 (II), en heeft als rechtsgrond artikel 101, eerste lid, 2° van de Ziekenhuiswet (Gecoördineerde wet van 10 juli 2008 op de ziekenhuizen en andere verzorgingsinrichtingen). Dit werd bevestigd door Uw Raad in het advies 67.212/3 uitgebracht op voormeld KB.

Gelet op het besluit 67.211/3 betreft dat eerste lid intussen het enige lid van voormeld artikel 101. Bijgevolg zal het KB dat het einde van de toestand van de coronavirus COVID-19 epidemie afkondigt, tevens artikel 101 van de Ziekenhuiswet als rechtsgrond hebben ».

7.2. L'arrêté royal du 19 avril 2020 [14] dispose que « [l']état d'épidémie au coronavirus COVID-19 est déclaré en Belgique ». Même si l'article 101, 2°, de la loi coordonnée du 10 juillet 2008 'sur les hôpitaux et autres établissements de soins' est mentionné à titre de fondement juridique à cette fin et si jusqu'à présent des effets juridiques n'y sont liés que dans le contexte de cette réglementation spécifique, on peut néanmoins considérer que l'arrêté, tout comme un arrêté futur déclarant la fin de la situation liée à l'épidémie du coronavirus COVID-19, est suffisamment identifiable pour qu'il n'existe aucune ambiguïté concernant les effets juridiques qui y sont liés par l'article 15, § 1er, quatrième phrase, de l'accord de coopération du 25 aout 2020, tel qu'il est remplacé par l'article 2 de l'accord de coopération à l'examen, du moins dès qu'un arrêté royal portant cet intitulé et contenant ces termes sera effectivement publié au Moniteur belge.

7.3. Il résulte en outre de l'article 19, § 2, de l'accord de coopération du 25 aout 2020 que les mesures visées notamment aux articles 3, 8 et 15, § 1er, prendront fin le jour de la publication de l'arrêté royal proclamant la fin de l'épidémie du coronavirus COVID-19. Il convient par conséquent de s'assurer de la cohérence de l'article 19, § 2, de l'accord de coopération par rapport aux finalités poursuivies par la Base de données IV (dès lors que, comme indiqué dans l'observation 6.4 dans la réponse des délégués, la Base de données IV semble avoir pour objectif de perdurer après la fin de l'épidémie de coronavirus COVID-19).

Interrogés à cet égard, les délégués ont répondu que :

« Op de vraag onder b), met name of artikel 19, §2, van het samenwerkingsakkoord dan niet moet worden gewijzigd, teneinde te vermijden dat de grondslag voor de gegevensverwerking komt te vervallen eens het 'koninklijk besluit dat het einde van de toestand van de coronavirus COVID–19 epidemie afkondigt' is aangenomen, nu artikel 15,

[14] Arrêté royal du 19 avril 2020 'déterminant l'état d'épidémie de coronavirus COVID-19 sur le territoire de la Belgique'.

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

§1, op dit moment niet onder de uitzondering valt in die bepaling, en het opzet ook een verlengd bestaan van artikel 8 (en een aangepast artikel 3, zie vraag a)) lijkt te impliceren, dient volgens de opstellers negatief te worden geantwoord.

Immers, paragraaf 3 van artikel 15 herhaalt in de laatste zin hetgeen onder paragraaf 1 zit vervat, waardoor de uitzondering van het verder blijven bestaan van Gegevensbank IV wel degelijk gecapteerd is ».

Il est exact que l'article 15, § 3, de l'accord de coopération du 25 aout 2020 renvoie à l'article 15, § 1er, de cet accord, modifié par l'accord de coopération actuel, et le paraphrase en partie. Toutefois, il est ainsi précisément démontré que cette dernière disposition doit rester d'application. En outre, l'article 19, § 2, de l'accord de coopération du 25 aout 2020 doit en tout état de cause être complété par une référence à l'article 3 (qui doit lui-même être complété ainsi qu'il est exposé dans l'observation 6.5), en ce qui concerne l'objectif du traitement de données à caractère personnel après la publication de l'arrêté royal précité.

8. Dans le texte néerlandais de l'article 15, § 1er, troisième phrase, de l'accord de coopération du 25 aout 2020, remplacé par l'article 2 de l'accord de coopération actuel, on supprimera les mots « te worden ».

Article 3

9. Interrogés quant à la *ratio legis* de l'article 16 de l'accord de coopération du 25 aout 2020, tel que remplacé par l'article 3 de l'accord de coopération à l'examen, les délégués ont répondu ce qui suit :

« Uit bovenstaande vergelijking blijkt dat bepaling iets algemener is gemaakt naar alle Gegevensbanken, en dat is tegemoetgekomen aan de opmerking van het Grondwettelijk Hof dat voor Gegevensbank I ook de bevoegde gefedereerde entiteiten en de door de bevoegde gefedereerde entiteiten aangeduide agentschappen optreden als verwerkingsverantwoordelijke.

De bepaling is bovendien vereenvoudigd, aangezien met de zinsnede '*bepalen op transparante wijze hun respectieve verantwoordelijkheden, met name wat betreft de uitoefening van de rechten van de betrokkene en het verstrekken van informatie*' enerzijds wordt bedoeld de informatie vervat in artikel 13 en 14 van de AVG en anderzijds de rechten van de betrokkenen vervat in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34 van de AVG wordt bedoeld. Daarenboven wordt voorzien in één contactpunt voor de betrokkenen om hun rechten uit te oefenen en maken Sciensano, de bevoegde gefedereerde entiteiten en de door de bevoegde gefedereerde entiteiten aangeduide agentschappen de nodige afspraken om hun verplichtingen en rol(len) ten aanzien van elkaar en de betrokkene vast te leggen. De opstellers van het wijzigingssamenwerkingsakkoord menen dat dit voldoende passende maatregelen inhouden voor het waarborgen van de rechten van de betrokkenen.

De opstellers zijn van mening dat – gelet op het bovenstaande – de inhoud van de paragrafen 1 tot en met 4 van het oorspronkelijke artikel is opgenomen in het ontwerpartikel 16.

De opstellers wensen tevens nog te duiden dat, wat betreft Gegevensbank II, het zo is dat dit een reeds bestaande historische gegevensbank van Sciensano betreft, waardoor Sciensano er de enige beheerder van is. De andere partijen bij het Wijzigingssamenwerkingsakkoord (dus de gefedereerde entiteiten) hebben aldus geen

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

> toegang tot die Gegevensbank II – zij kunnen daaruit enkel gegevens verkrijgen via een AVG-conforme pseudonimisering en mits een controle van het Informatieveiligheidscomité (IVC), en dit enkel voor verder wetenschappelijk onderzoek. Er bestaat bijgevolg geen juridische noodzaak om de andere partijen bij het Wijzigingssamenwerkingsakkoord verwerkingsverantwoordelijke te maken van Gegevensbank II, aangezien die rol enkel door Sciensano dient te worden/wordt opgenomen ».

La lecture de la réponse des délégués permet de supposer que le nouvel article 16 de l'accord de coopération du 25 aout 2020 ne vise désormais plus que la Base de données I, pour laquelle Sciensano, les entités fédérées compétentes et les agences désignées par les entités fédérées compétentes sont les responsables conjoints du traitement. Si tel est bien l'objectif poursuivi, il conviendrait dans un souci de sécurité juridique de le préciser dans le dispositif.

Cela permettrait également d'éviter toute confusion avec l'article 2, § 5, de l'accord de coopération du 25 aout 2020, qui règle quant à lui l'exercice des droits des personnes concernées pour ce qui concerne les Bases de données III et IV. Cette disposition ne mentionne pour sa part que « (l)es entités fédérées compétentes ou les agences désignées par les autorités compétentes » comme responsables du traitement, alors que pour l'heure – et jusqu'à la publication de l'arrêté royal déclarant la fin de l'épidémie du coronavirus COVID-19 – les données de la Base de données IV sont traitées sous la responsabilité de Sciensano. Cette lacune dans la désignation du responsable du traitement et la définition de ses responsabilités doit également être comblée.

Enfin, la section de législation n'aperçoit pas les motifs pour lesquels les paragraphes 1er à 3 de l'actuel article 16 de l'accord de coopération du 25 aout 2020 ne sont pas maintenus pour ce qui concerne la Base de données II, dès lors que Sciensano reste le seul responsable du traitement de la Base de données II.

À défaut de justification, ces dispositions seront par conséquent maintenues pour ce qui concerne la Base de données II, afin de garantir, de la même manière que ce qui est prévu pour les trois autres Bases de données, l'exercice des droits de la personne concernée visé aux articles 13 à 22 et 34 du RGPD.

Article 5

10. Selon l'article 5, première phrase, l'accord de coopération du 18 novembre 2022 entre en vigueur le jour de sa publication au Moniteur belge. Ce faisant, l'accord de coopération est susceptible de se voir reconnaitre un effet rétroactif, si la publication au *Moniteur belge* de l'accord de coopération intervient avant la date du dernier acte législatif d'assentiment [15].

[15] Voir dans le même sens, notamment l'avis n° 68.977/VR donné le 16 mars 2021 sur un avant-projet devenu le décret du 1er avril 2021 'portant assentiment à l'accord de coopération du 24 mars 2021 entre l'État fédéral, la Communauté flamande, la Région wallonne, la Communauté germanophone et la Commission communautaire commune concernant le transfert de données nécessaires aux entités fédérées, aux autorités locales ou aux services de police en vue du respect de l'application de la quarantaine ou du test de dépistage obligatoires des voyageurs en provenance de zones étrangères et soumis à une quarantaine ou à un test de dépistage obligatoires à leur arrivée en Belgique' (*Doc. Parl.*, Parl. wall., 2020-2021, n° 523/1, pp. 42 et 43).

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡

La non-rétroactivité des règles au niveau hiérarchique d'une norme législative est une garantie ayant pour but de prévenir l'insécurité juridique. Cette garantie exige que le contenu du droit soit prévisible et accessible, de sorte que le justiciable puisse prévoir, à un degré raisonnable, les conséquences d'un acte déterminé au moment où cet acte est accompli. La rétroactivité peut uniquement être justifiée lorsqu'elle est indispensable à la réalisation d'un objectif d'intérêt général [16].

Interrogés à cet égard, les délégués ont répondu que :

> « We publiceren normaal gezien enkel in het Belgisch Staatsblad nadat het wetgevend Samenwerkingsakkoord en de instemmingswetten door alle overheden/parlementen zijn goedgekeurd ».

La formulation de l'article 5 sera par conséquent revue, de manière à éviter tout effet rétroactif, par exemple en déterminant que l'accord de coopération entre en vigueur à la date de publication du dernier acte d'assentiment.

11. L'article 5, deuxième phrase, de l'accord de coopération du 18 novembre 2022 dispose que « (c)ette entrée en vigueur n'affect(e) pas l'entrée en vigueur de l'Accord de coopération du 25 août 2020 ». Il s'agit d'un ajout superflu, dès lors que tel est également le cas sans cette disposition. Il convient dès lors d'omettre la deuxième phrase.

OBSERVATION FINALE

12. Ainsi qu'il est indiqué dans le préambule de l'accord de coopération du 18 novembre 2022, celui-ci ne contient aucune nouvelle règle en ce qui concerne le Comité de sécurité de l'information, alors que dans son arrêt n° 110/2022, la Cour constitutionnelle a jugé qu'habiliter la chambre 'sécurité sociale et santé' du Comité de sécurité de l'information, dont le statut n'est pas précisé par la loi ni le pouvoir d'appréciation délimité par celle-ci, à prendre des décisions en matière de traitement des données à caractère personnel qui lient les tiers, sans que de telles décisions puissent être soumises au contrôle parlementaire, est contraire au principe de légalité contenu à l'article 22 de la Constitution [17].

Afin de remédier à cette inconstitutionnalité, un avant-projet de loi 'concernant des mesures de police administrative en matière de restrictions de voyage et de Formulaire de Localisation du Passager et modifiant diverses dispositions relatives au Comité de sécurité de l'information' a été élaboré et a fait l'objet de l'avis n° 72.464/3 que le Conseil d'État a donné le 8 décembre 2022. Il a été précisé dans cet avis que cet avant-projet ne donne pas suffisamment suite à la constatation d'inconstitutionnalité formulée par la Cour constitutionnelle. Il faudra tenir

[16] Jurisprudence constante de la Cour constitutionnelle, voir entre autres : C.C., 21 novembre 2013, n° 158/2013, B.24.2 ; C.C., 19 décembre 2013, n° 172/2013, B.22 ; C.C., 29 janvier 2014, n° 18/2014, B.10 ; C.C., 9 octobre 2014, n° 146/2014, B.10.1 ; C.C., 22 janvier 2015, n° 1/2015, B.4 ; C.C., 7 mai 2015, n° 54/2015, B.12 ; C.C., 14 janvier 2016, n° 3/2016, B.22 ; C.C., 3 février 2016, n° 16/2016, B.12.1 ; C.C., 28 avril 2016, n° 58/2016, B.9.2 ; C.C., 9 février 2017, n° 15/2017, B.9.2 ; C.C., 21 décembre 2017, n° 145/2017, B.16.2 ; C.C. 19 juillet 2018, n° 100/2018, B.13 ; C.C. 3 juin 2021, n° 82/2021, B.6 ; C.C. 23 juin 2022, n° 85/2022, B.10.2.

[17] Considérants B.35.1 à B.40 de cet arrêt.

‡LW-DBBXJBI-HCFHVTI‡

compte de ces objections pour que le rôle du Comité de sécurité de l'information puisse être maintenu dans l'accord de coopération du 25 aout 2020.

EXAMEN DE L'AVANT-PROJET DE LOI

13. Il convient de compléter l'intitulé et le dispositif de l'avant-projet à l'examen par la date à laquelle l'accord de coopération a été signé.

14. Dès lors que l'accord de coopération lui-même règle l'entrée en vigueur, l'article 3 de l'avant-projet sera omis.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER	DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT
Annemie GOOSSENS	Martine BAGUET

‡LW-DBBXJBJBI-HCFJHVT‡